

Hevérné Kanyó Andrea

Utak az olvasóvá neveléshez Mit tehet egy gyakorló pedagógus?

Olyan családban nőttem fel, ahol nem volt mindennapos a könyv látványa, az olvasás. Ennek ellenére óvodásként izgatottan vártam az iskolát, hogy majd ott megtanulok mindent a betűkről. Nagyon nehezen ment az összeolvasás, a szóképes módszer sok nehéz pillanatot okozott szüleimnek és nekem is. Nem tanultam meg jól olvasni, nem ment a hangos olvasás, gyenge volt a szövegértésem is. Félttem azoktól a tantárgyaktól, amelyeknél sokat kellett olvasni, és ezért ezek nem is mentek igazán jól. Nem jutottam el az örömszerző olvasásig... Alsósként nem szerettem olvasni!

Jött a felső tagozat és a kamaszlányt megcsapta a romantika szele. Édesanyámtól szerelmes kis füzeteket, könyveket kaptam a nyári szünetben és faltam őket. Azon a nyáron, amikor megváltozott a betűkhöz való viszonyom, 20-30 ilyen könyvecskét olvastam el. Ezek által olyan erős olvasástechnikai fejlődésen mentem át, hogy a szeptemberi iskolakezdést már nagyon vártam, és a János vitéz felolvasása sem okozott problémát. A vastagabb romantikus könyvek következtek, s ahogy haladtunk a történelem tantárggyal, egyre falni kezdtem a háborús könyveket is. A testvérem nagyon érdeklődött a II. világháború iránt, és roskadozott a könyvespolca az ilyen témájú könyvektől. Ez a téma a mai napig lázba hoz.

Mire a gimnáziumba kerültem, már „mindenevő” voltam az olvasásban. Ahogy sikerült eldöntennem, hogy tanító szeretnék lenni, és sikerült is felvételt nyernem a főiskolára, már a gyermekkönyvek is újra élém kerültek. A gyermekirodalom tantárgy volt a kedvencem, melynek kapcsán újraolvastam a nagy klasszikusokat és néhány kortársat is. Sok összefüggést akkor értettem meg A kishercegből vagy a Micimackóból. Ott, akkor, hallgatóként gyakran elgondolkodtam azon, hogy miért ezek a könyvek a kötelező olvasmányok, és ha én felnőttként értettem meg a híres gondolatokat, akkor a mai 8-9 éves gyerekek hogyan értelmezik majd ezeket.

Pályakezdő pedagógusként is kerestem az utamat e témában. Fiatal tanítóként szembeültem azzal, hogy a gyerekek mennyire nehezen olvassák és értelmezik a klasszikusok egy részét. Délután a napköziben próbáltam segíteni tanítványaimnak a szövegek

feldolgozásában, és próbáltam sugallni a tapasztaltabb délelőtti tanítónak, hogy nem okoz örömet tanítványainknak a szövegválasztása. Ledönthetetlen falakba ütköztem, de megfogadtam, hogy ha én választhatok olvasmányt, mást keresek majd.

Szerencsésnek mondhatom magam, mert az első önálló osztályom tanítása Budapesthez kapcsolódik. Az a helyszín, az a három év, amit a fővárosban töltöttem, az indította el igazán az olvasóvá nevelő munkámat. Olyan emberekkel ismerkedtem meg, dolgoztam együtt, kötöttem velük barátságot, akik a mai napig is erős támogató közeget jelentenek számomra ebben a szép és izgalmas munkában.

Magyart tanító barátnőmmel együtt próbáltuk először versenybe rendezni a mindennapi gyakorlatunkat. Könyvkiadó tulajdonos ismerőseim támogattak jutalomkönyvekkel. Író barátnőm és kedves íróársai eljöttek iskolámba és megmutatták, hogy van író, aki még él és nem is biztos, hogy öreg.¹ Kaposvárra már úgy kerültem tanítani, hogy tudtam, mit szeretnék átadni tanítványaimnak, csak a formai keretek hiányoztak. Hogyan juttassam el hozzájuk a könyvek szeretetét? Milyen formában tudjuk a kortárs gyerek-könyveket feldolgozni? Hogy fér ez bele a délutánba, majd a délelőtti munkámba? Lesznek-e segítők? Befogadóak lesznek-e a gyerekek, a szülők? Tele voltam kétségekkel!

Olvasási versenyek

Napközis nevelőként felolvastam mai írótól meséket, regényrészleteket a gyerekeknek, és folyamatosan próbáltam a könyvtárban is ilyen típusú könyvek felé terelni őket. Osztályon belüli olvasási versenyt hirdettem, kerestük a legtöbbet olvasó diákot, szókincsbővítő versenyt és felolvasó versenyt szerveztem. Feladatokat készítettem nekik a Rosszcsont Petiből, a Geronimo/Tea Stiltonból. Illusztrálták Janikovszky Éva, Lázár Ervin műveit. Eljátszottunk Nógrádi Gábor Pete Pitéjéből jeleneteket, s megvitattuk, hogy vajon Bradley miért az osztály réme. Folyamatosan azon munkálkodtam, hogy minél több gyereknek megmutassam, milyen jó az olvasás, mennyire sok izgalmas és értékes könyv van, melyeket mai alkotók írtak.

2005-ben, kilenc év tanítás után elindítottam barátnőim segítségével az „Olvassunk együtt!” levelezős versenyt. Az olvasási vetélkedő papíralapú, levelezős versenyként indult. Először még csak Kaposvár néhány iskolája jelentkezett a „játékra”. Az évek során valamennyi kaposvári iskola képviseltette magát, volt, amelyik minden évben. Folyamatosan bővült a részt vevő csapatok száma, egyre gyakrabban a megyehatáron túlról is jelentkeztek diákok. Az egész éven át tartó program során három kortárs gyermekirodalmi alkotást kellett elolvasni és a kiküldött feladatlapok segítségével feldolgozni. Azok a csapatok, akik a legtöbb pontot gyűjtötték össze a tanév során, egy tanév végi döntőben mérhették össze tudásukat. A végső összecsapásra mindig egy híres ember került meghívásra, legtöbbször a könyvek írója, fordítója.

2011 januárjában átalakult a verseny, az addigi levelezős formát felváltotta az online vetélkedő *Ohass.ell* címen. A Kaposvári Egyetem Egyetemi Könyvtár az országban egyedülálló módon, kifejezetten e verseny színhelyévé alakította át a Moodle e-learning rendszert. Az alapvetően felsőoktatási környezetbe szánt tanulási környezet leegyszerűsített változata minden ízében a célcsoport életkori sajátosságaihoz lett igazítva. A rendszer használatának legfontosabb haszna a vetélkedő adminisztrálásának jelentős egyszerűsítése, a gyerekek számára már könnyen kezelhető informatikai eszközök új célra történő hatékony használata, és a „lopva” tanítás/felkészítés a jövőre. A rendszert használó gyerekek már most jó alapokat szereznek az új tanulási formák elsajátításához.

A papíralapú versenyből a jól működő részeket megtartottuk, és az új lehetőségeket, melyeket az online verzió nyújt, próbáltuk beépíteni. Például a versenyt lezáró döntő mind a tizenegy évben nagy sikert aratott, így azt eredeti formában meghagytuk. A döntő résztvevői általános iskolás 4-5. osztályos tanulók. Miért éppen ez a korosztály? Mert ők a fordulóponton vannak. Már kinövik az alsó tagozatot, de még nem felsősök. Most lépnek be a kiskamaszkorba, így ez az az idő, amikor még megfoghatók. Amikor még rávehetők arra, hogy merüljenek el az olvasás élményében, hogy merjék elengedni a fantáziájukat. Ők még nem tartják cikinek az olvasást, és számukra még követendő példa lehet az olvasó ember. Ezt a korosztályt még biztosan olvasóvá lehet nevelni! A versengés feladatai illeszkednek életkori sajátosságaikhoz, elvégzésük örömet jelent számukra. Olyan feladatokkal dolgozunk, amelyek ismerősek lehetnek az iskolából, de van, aki először itt találkozik velük (titkosírás, betűdominó, puzzle, keresztrejtvény, történet folytatása, gyorstüzelő, apróhirdetés készítése stb.). /Lásd a mellékletet/

A jól kiválasztott könyveknek, a megfelelő feladatoknak, az anyagi támogatásnak és a segítő médiának köszönhetően már évente 80-100 csapat jelentkezik a versenyre. Főleg Magyarországról, de egyre többen hallanak a határon túlon is róla és jelentkeznek. Volt már csapatunk Erdélyből, a Vajdaságból, a Felvidékről is. Ha megnézem a verseny eddigi adatait, akkor megfigyelhető, hogy több ezer ember, diák és felnőtt játszott már velem. Vendégünk volt több híres író (pl. Nógrádi Gábor, Bosnyák Viktória, Nyulász Péter), fordító (Tóth Tamás Boldizsár), könyvkiadó (Szávai Ilona), színész (Sarkadi Kiss János, Nyári Szilvia). Állandó támogatónk a Magyar Olvasástársaság, amely folyamatosan biztosítja az informatikai hátteret és a döntő lebonyolításában segítenek a Kaposvári Egyetem Egyetemi Könyvtárának dolgozói. Köszönet jár érte!

A versenynek van saját oldala, a <http://olvassel.ke.hu>, ahol a *hírek* részben a média megjelenés olvasható. A *galériában* a döntő fotói, a gyerekek munkái nézhető meg. A *vélemények* rovatban írók, tanítók, tanárok, könyvtárosok méltatják a versenyt. A *könyvajánló* rész pedig a feldolgozásra szánt könyveket mutatja be.

Összegzés

Az Utak címet választottam cikkem vezérfonalának. Volt az az út, amíg eljutottam ahhoz az állapothoz, hogy megszerettem a könyveket, az olvasást. A következő egy szélesebb út, ahol azon dolgoztam, hogy hogyan tudom a saját pályámon, a közvetlenül velem olvasó tanítványokhoz eljuttatni az olvasás élményét. Most, tizenegy lejátszott, elolvasott év után az *Olvass.el!* az én utam, ezt a főútvonalat választottam. Olvasni, olvasóvá nevelni ez az én feladatom. A jövőben szeretném eljuttatni a versenyt Magyarország kevésbé frekvenciált részeire is, hiszen ott is sok kisdíák szeret olvasni. Egyre több határon túli kisgyerekekkel szeretnék együtt olvasni. Megismertetni azokkal a pedagógusokkal, könyvtárosokkal a magyar kortárs gyermekirodalmat, akik olyan területeken dolgoznak, ahol kisebbségben élnek magyar emberek. Nemes a cél, nagy a felelősség. Igyekszünk megfelelni a feladatnak!

Végezetül mindenkit szeretettel várunk a 2017/2018-as tanévben is az *Olvass.el!* versenyre (a felhívás a lapszám borítóján látható)! Hiszen a verseny állandó mottója mindenkit elgondolkodtat:

„Aki nem olvas, annak üres marad a feje, üres marad a lelke.”

/Csukás István/

MELLÉKLET

1. A **títkosírásnak** is van több fajtája, mi ilyeneket használunk:

A verzió: Fejtsétek meg a rejtvényt és írjátok oda ki mondta ezt és kiről!

Kód: A = ☺ Á = ☹ B = ☹ C = ☹ D = ✎ E = ☹ É = ☼ F = ☹ G = ☹ H = ✂
 I = ☼ Í = ♪ J = ♪ K = ♠ L = ☼ M = ☹ N = ☼ O = ☹ Ó = € Ö = ♀
 Ő = ♂ P = ♠ R = ☹ S = ☹ T = ♥ U = ☹ Ú = ☹ Ü = ♣ Ű = ♣ Y = @
 V = ☹ Z = ♠

B verzió: Lóugrás

„Először a kijelölt (1x) négyzetről indulj el, és a lóugrás szabálya szerint haladva keresd meg az elrejtett első mondatot! /A lóugrás érintheti a sötét négyzetet is!/
 Majd a második kijelölt helyről (2x), szintén a lóugrás szabálya szerint haladj! Végül a harmadik (3x) kijelölt négyzetből, ha elindulsz, megtalálhatod az utolsó mondatot. Ha a három mondat megvan, dönts el, melyik írásjel, melyik mondathoz tartozik.”

1x A		E	G	E		T	pont
G	E	N	S	J	S	L	
O	M	A	M	É	F		É
2x T	B	S	T	É	E	R	
Á	S	L	L	A		A	kérdő-jel
O	Á	T	3x É	Ú	T		
Á		C	N		S		pont

Volt, amikor **apróhirdetést** kellett készíteni a gyerekeknek:

Egy nyomozó testvérpár a következő módon hirdeti magát:

Ellopták, eltűnt? Titok vagy rejtély? Ne legyen szomorúság! A gyémántnál is fényesebben szíkerázzik a megoldás. Hívd, keresd a Diamond nyomozóirodát!

Egy másik:

Ha Ön bizonyítékot, információt, biztonságot keres, jöjjön el hozzánk, mi megadjuk Önnek, amire vágyik. Forduljon hozzánk bizalommal! Irodánk többéves múltra tekint vissza. Nagy tapasztalattal rendelkező szakembereket alkalmazunk. Referencia kérhető a londoni rendőrkapitányságon.

Telefon: 06-42-515-515

E-mail: Timnick @ freemail.gb

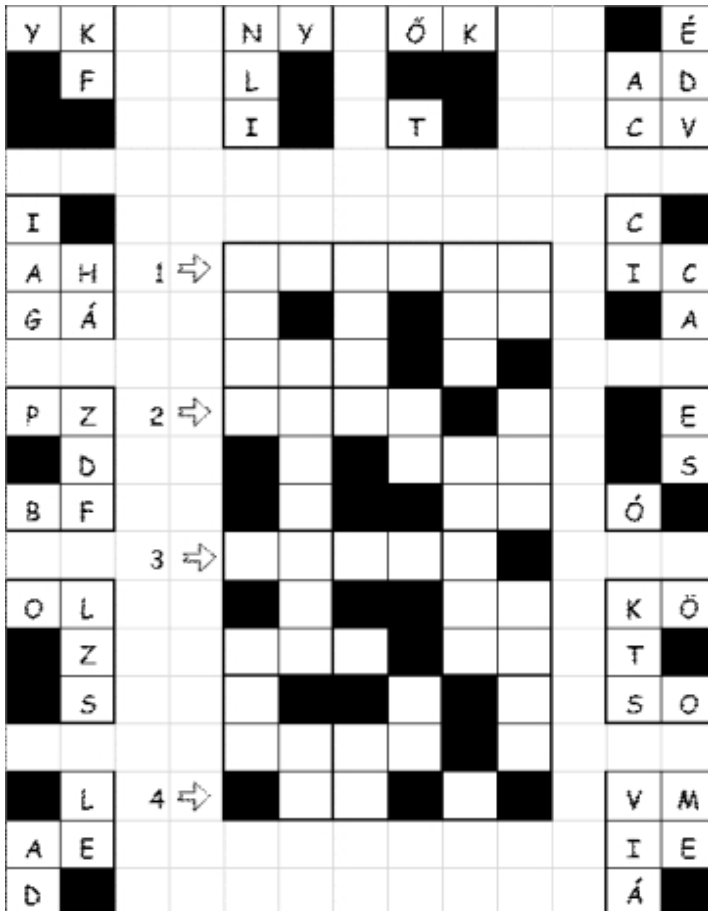
Utolsóként:

Híres nyomozó testvérpár munkát vállal! Kiderítünk bűntényt, eltűnést, rablást.

Ha kell, felrobbanunk, külföldön nyomozunk! Állatszélidítőként is megálljuk a helyünket.

A rendőrség ajánlásával: Tim és Nick Diamond, Camden Town, 1234.

Másik nagy kedvencem a **Betűdominó**:

A feldolgozott könyvek listája:

Berg Judit: Rumini
Bosnyák Viktória: Analfa visszatér
Bosnyák Viktória: Klott Gatya, ne fássz!
Bosnyák Viktória: Tündérboszorkány
Csukás István: Gyilkosság a halott utcában
Csukás István: Keménykalap és krumpliorr
Csukás István: Nyár a szigeten
Dóka Péter: Az ellopott zsiráf
Paula Fox: Majomsziget
Anthony Horowitz: A kettesszámú közellenség
Anthony Horowitz: A Sólyom gyémántja
Lois Lowry: Számláld meg a csillagokat
Nógrádi Gábor: Gyerünk haza!
Nógrádi Gábor: Mi Kinizsünk
Nógrádi Gábor: Pete Pite
Nyulász Péter: Helka
R. J. Palacio: Csodácska
J. K. Rowling: Harry Potter
Louise Sachar: Bradley, az osztály réme

Jegyzet

1. Gombos Péter – Hevérné Kanyó Andrea – Kiss Gábor: A netgeneráció olvasási attitűdje.
Elérhető: <http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-netgeneracio-olvasasi-attitudje>
(2017.08.18. 11.24)

Csoportmunka a döntőn

